

Dr. Ördögh Tibor

A balkáni migrációs útvonal

Bevezetés

Az elmúlt két év során drasztikusan megnőtt a Magyarországra illegálisan belépők száma. Az ország napjainkban Olaszország után a második olyan nagy leterheltséggel küszködő tagállama a schengeni övezetnek, melybe nagyszámú jogellenes határátlépő és menedékkérő érkezik. 2015. október 15-e éjfélig 383 453-an lépték át illegálisan a magyar határt.¹ Ezen megnövekedett incidensek aránya a magyar állam déli határszakaszán élők biztonságérzetét nagymértékben rontotta, másrészt az országos politika is aktívan bekapcsolódott 2014 elején a bevándorlási probléma médiabeli napirenden tartásába. A probléma azonban nemcsak a magyar félnél okozott gondot, hiszen a balkáni régió államaiban már évek óta érzékelik a megnövekedett „külföldiek” jelenlétét.

Az illegális migráció tanulmányozásához fontos feltárni az okokat, melyek elvezettek ehhez a drasztikus létszámnövekedéshez. Míg a 2000-es években többnyire az afganisztáni, iraki és pakisztáni illegális bevándorlók voltak többségben, addig napjainkra mellettük megjelentek a közel-keleti arab tavasz által gerjesztett újabb menekülthullámai is. Harmadrészt pedig a szíriai konfliktus és az Iszlám Állam erőszakos cselekményei késztették arra a fiatal, többnyire férfi lakosságot, hogy ily módon próbáljanak meg eljutni a határok nélküli Európába, ahol jó esetben már valamely családtagjuk vagy rokonuk él, később pedig saját családjukat is magukkal vihetik a biztonságos és nyugodt élet reményében. Ez a közel-keleti menekültáradat egészült ki 2014 elején a koszovói albánok tömeges elvándorlásával, ami immáron tarthatatlan állapotokat eredményezett a menekültügy terén. A koszovói albánok a kilátástalan gazdasági helyzetük, a tovább növekvő munkanélküliség és a nyomorgás elől indulnak útnak a már unióban élő rokonaikhoz. A tanulmány nem foglalkozik a koszovói gazdasági migrációval, mivel ez a nemzetközi menekültektől külön kezelendő kutatás.

Az illegális migráció útvonalában is változás állt be 2014-ben. Míg korábban a közel-keletről jövők három irányból is megközelíthették Magyarországot (Ukrajna, Románia, Szerbia), addig 2014-re ez a széles határsáv lecsökkent Szerbiára. A korábbi román útvonal az ország schengeni övezethez való csatlakozása következtében szigorodott meg, míg az ukrán irány a kelet-ukrajnai konfliktus miatt járhatatlanná vált. A közel-keletről jövő menekültek

Görögországból érkeznek Macedóniát át Koszovóba, majd onnan az albánokkal együtt Szerbia északi területére vándorolnak.² Gyakran gyalogszerrel, autóbusszal vagy vonattal közlekednek, de nem ritka az embercsempész hálózatok bekapcsolódása sem, melyben való részvétel a szerbiaiak számára jól fizető lehetőségeket rejtenek. Tehát 2014-re koncentrált a megnövekedett határátlépők száma és az útvonal kizárólagossága Szerbiára, ami elvezetett az apokaliptikus helyzethez.

Fontos megjegyezni, hogy a balkáni régió államai tranzit-országnak számítanak, tehát az illegális bevándorlók nem itt szeretnék munkát vállalni vagy akár a menedékkérelmüket benyújtani, hanem célországaiknak Németország, Ausztria, Svájc, Belgium és Csehország számít, ahol már jelentős közösségük él, és segítheti az elhelyezkedésüket és megélhetésüket.

A tanulmányban a balkáni migrációs útvonalat szeretném bemutatni, melyet Törökországtól egészen a magyar határig kívánok vizsgálni. Ennek során a menekültek útvonala szerint haladva először a török helyzetet szeretném elemzés tárgyává tenni, vagyis arra keresem a választ, hogy innen miért indulnak tovább a menekülttáborokban elhelyezettek. Ezután a görög-török határon felépített kerítés és a tengeri útvonalon a görög szigetekre történő utazást vizsgálom. Görögországból a macedóniai Gevgelija lesz a következő állomásuk a menekülteknek. Innen pedig északra, Szerbiába fogják tovább folytatni útjukat. Szerbiában Preševo városa lesz az a hely, ahol ismét feltorlódnak a migránsok, majd innen a jó közlekedési összeköttetés miatt a magyar határ felé veszik az irányt. A magyar határátlépése után azonban Horvátország is bekapcsolódik ebbe a migrációs útvonalba.

Az UNHCR adatai szerint 2015 augusztusában a Szíria határain kívül élő menekültek szám már meghaladta a négy millió főt. A szomszédos országokra is hatalmas nyomás nehezedik, ugyanis Libanon 1,2 millió menekültet fogadott be (az ország 4,5 milliós lakossága három év alatt az egyharmadával nőtt meg), a 6,5 milliós Jordánia tíz százalékkal gyarapodott, a legnagyobb, kétmilliós szír kontingenst a kilencvenmilliós Törökország fogadta be.³ Ami aggasztóbb lehet a szíriai konfliktusban az, hogy az ország határain belül belső menekültként körülbelül 8-9 millió ember éli az életét menekülttáborokban és várja a háború végét. Tehát azoknak az aránya, akik a balkáni migrációs útvonalon elindulnak csak egy töredékük, mellyel Európa nem tud egységesen megküzdeni, az emberséges körülményekről nem is beszélve.

Törökország

Törökország esetében az illegális migrációt több tényező együttes hatása okozta. Egyrészt az ország földrajzi elhelyezkedése áll a tranzit országgént való megjelenés háttérében, másrészt az ország mintegy 7200 km hosszú tengerparti határszakasszal rendelkezik nyolc állammal kapcsolatban, amely szintén látni fogjuk, hogy az tiltott határátlépést nagymértékben fokozza; harmadrészt pedig a korábban alkalmazott laza vízumpolitika is okként jelenik meg. A negyedik okot maga a három korábbi tényező hívta életre, nevezetesen az embercsempész és –kereskedő hálózatoknak aktív tevékenysége az országban.

Az illegális bevándorlók számát tekintve becsléseket tudunk csak adni, de ezekből is látszik, hogy a probléma nem új keletű az országban. Míg 2000-ben 94 514 főben tetőzött a számuk a török hatóság szerint, addig 2007-ben például lecsökkent 64 290 személyre. A Nemzetközi Migrációs Szervezet becslése szerint azonban ezen időszakban évente 200 000 illegális bevándorló jelent meg Törökországban. A 2000-es években ezek a tiltott határátlépők elsősorban Pakisztánból, Irakból, Moldovából, Afganisztánból, Szomáliából, Mauritániából, Ukrajnából, az Orosz Föderációból és Iránból jöttek.⁴

Témánk szempontjából az embercsempészet súlyos problémát okozott az országnak, ezért a kormányzat arra törekedett, hogy a büntetőtörvénykönyvüket összehangolják a nemzetközi szervezett bűnözés ellen kötött palermói egyezményrel. Ennek nyomán 2003-ban beemelésére került a bűncselekmények közé a migránsok csempészési tétele, mely 3-8 évig terjedő szabadságvesztéssel sújtható, jogi személy esetében pedig vagyonekbobzással is járhat; ugyanezen évben a közúti szállítmányozásról szóló törvény is módosításra szorult, mégpedig megtiltották három évre a szállítási engedély megújítását és a járművet elkobozását, ha a személy embercsempészt valósított meg.⁵ Mindezekon túl a visszafogási/visszatoloncolási megállapodásokat is kötöttek Szíriával, Kirgizisztánnal, Romániával, Ukrajnával és Görögországgal, Fehéroroszországgal és 2001-től az Európai Unióval.

Törökország 1962. március 30-án iktatta be a belső jogba a Genfi Egyezményt a 2510-es számú törvénnyel, mely a menekültügy szabályozását volt hivatott rendezni. Fontos megjegyezni, hogy már ez a szabályozás is tartalmazott egy földrajzi korlátozást a menekültek esetében, nevezetesen külön kezelte az európai és nem európai menekülteket. A törvény elfogadása óta az országot több menekülthullám is érte. Az első nagymértékű menekültáradatot az 1979-es iráni forradalom okozta, amikor mintegy 500 000 és 1,5 millió fő közé tehető iráni vándorolt Törökországba. A második hullámra 1988 augusztusában került

sor, amikor 50 000 kurd menekült be Irakból. A harmadik hullám az Öböl-háború időszakában indult meg 1991-ben, amikor újabb 700 000 kurd menekült át Észak-Irakból; azonban a háború után többségük visszatért a biztonságos övezetükbe. Ugyanezen időszakban jelentősen megnőtt az afrikai menekültek száma és az Afganisztánból elvándorlók aránya is.

A török kormányzat a menekülthullámok hatására 1994-ben megváltoztatta szabályozási rendszerét, és immáron az országba való belépéstől számított tíz napon belül regisztrálniuk kellett magukat menedékkérőként, vagy érvényes úti okmányuk lejártá előtt 15 nappal. A szabályozás megtartotta a nem európai menekültek eltérő kezelését. Az ő esetükben az elbírálás joga az UNHCR-hez került, aki erre mandátumot kapott a török kormánytól. Amennyiben hivatalos menekültként kaptak ezen nem európai menekültek, akkor a szervezet keresett számukra harmadik országot, ahol a továbbiakban éltek. A legnagyobb célországok az estükben Ausztrália, Kanada, Dánia, Finnország, Norvégia, Svédország és az Egyesült Államok volt. Mint látható a nem európai menekültek nem Törökországban telepedtek le.

Törökország a 2000-es évektől szinte folyamatosan egy újabb menekülthullámnak van kitéve, melyet a Közel-Keleten zajló konfliktusok váltanak ki. Ennek során Afganisztánból, Irakból, majd az elmúlt öt évben Szíriából menekülnek az emberek a török területekre. Az ország a szíriai konfliktus kirobbanása idején a legnagyobb közös határszakasz valamint a kulturális-történelmi hagyományok miatt a nyitott ajtók politikáját folytatta, melynek következtében a szír menekültek ideiglenes védelemben részesülnek. A török kormány arra számított, hogy a konfliktus hamar lezárul és a menekültek visszatérhetnek otthonaikba, azonban ez nem így történt. Ennek következtében 2015. augusztus 13-án Törökországban 1 905 984 regisztrált szíriai állampolgárt regisztráltak összesen 81 tartományban; közülük 262 134 szír kérelmező 25 átmeneti szálláshelyen tartózkodik tíz tartományokban.⁶ 2015. szeptember közepéig 2 millió 225 ezer 147 regisztrált szíriai állampolgárt tartanak számon a hatóságok. Közel 2 millióan élnek főként Isztambul, Ankara és Izmir nagyvárosaiban, további 258 ezer 977 ember sátor- és konténertáborokban kapott menedéket; a szíriaiak ellátására a török kormány 2011-től összesen 7,6 milliárd amerikai dollárt költött.⁷ Az adatokból is világosan látszik, hogy a menekültek tranzitországgként tekintenek immáron a törökökre.⁸ Amennyiben ezen személyek menekültekérelmet nyújtanak be a hatóságok felé, akkor egy akár több évig elhúzódó eljárás indul meg, melynek ideje alatt ezen személyek nem férnek hozzá a közjóléti szolgáltatásokhoz, az oktatási rendszerhez vagy hivatalosan munkát sem vállalhatnak. Így a feketegazdaságban tudnak csak elhelyezkedni és kiszolgáltatottá válnak. Ellátásukban az

állam helyett az UNHCR valamint a török és nemzetközi civil szervezetek vesznek részt. A törökök érzékelve a helyzet súlyosságát számos projektet valósítottak meg bilaterális, multilaterális együttműködés által vagy akár saját nemzeti költségvetésük terhére. Ennek keretében történt például számon menekültközpont felállítása az EU–IPA programnak köszönhetően, vagy az egyes menekültcsoportok társadalmi-gazdasági és munkaerő-piaci helyzetének feltérképezése.⁹

A török kormánynak az európai közeledés következtében a menekültpolitikával kapcsolatban három fontos feladata van. Egyrészt a menekültügyi szabályozását fejlesztenie kell, másrészt a határőrizetre (elsősorban a vízi határszakaszon) nagyobb anyagi, technikai és humánerőforrást kell fordítania, harmadrészt pedig a földrajzi korlátozást meg kell szüntetnie. Európai vezetők szerint amennyiben ezek a feltételek teljesülnek, akkor biztonságos harmadik országgá válhat Törökország. 2004. november 30-án a Nemzetközi Migrációs szervezet tagja lett Törökország. Az integrált határőrizet biztosítására pedig már 2006-ban a törökök együttműködtek a francia és a brit hatóságokkal, majd 2012. május 28-án együttműködési megállapodást írtak alá a FRONTEX-szel annak érdekében, hogy megakadályozzák az illegális migrációt.

Görögország

Amint említésre került az illegális migráció szempontjából Törökország nagymértékben kitett a jelenségnek, mely a balkáni migrációs útvonal következtében Görögország felé hatalmas embertömegeket készítet útnak indulni. A görög-török határ esetében az illegális migráció szempontjából és kezeléséből érdemes kettébontani a szakaszt.

A szárazföldi határsávban egy részén, az Évroz-folyó mentén 2011-ben jelentette be a görög polgári védelmi miniszter, hogy a 10,5 km hosszú szakaszon két, egymással párhuzamos és 2,5-3 méter magas szögesdrótkerítést építenek, ugyanis itt érzékelhetően megnőtt az illegális határátlépők száma.¹⁰ A görög kormányzat 2010-ben a FRONTEX közreműködését kérte, melynek következtében mintegy kétszáz határőrt vezényeltek segítségként a határra. A 2012-re elkészülő kerítés végül négy méter magas és 12 kilométer hosszan húzódik az amúgy 200 kilométeres határszakaszon. A beruházás összköltsége elérte a hárommillió eurót, melyet az Európai Unió finanszírozott.¹¹ Görögország is azzal érvelt a kerítés felépítésénél, hogy a schengeni külső határ védelme érdekében emeli, majd „a fizikai határzár mellé megalkotta annak jogi párját, kemény menekültellenes törvényeket hoztak, illegális határátlépésért 3-10

ezer eurós büntetést és féléves börtönt lehet kapni.¹² A határ eddig legemlékezetesebb története akkor zajlott le, amikor 21 iraki menekültet próbáltak meg a görögök visszatoloncolni, a török hatóságok azonban nem akarták beengedni őket. A konfliktus elárulta a két ország határrendszetének hozzáállását, mígnem a köztes zónában tengődők közül ketten meghaltak, hármat pedig megerőszakoltak.

A görög belpolitika és gazdasági válság hatására ismeretes, hogy a Sziriza került hatalomra Görögországban. A görögök kormány az Európai Unióval való csatározások közepette a migránsproblémát is felvetette, még hozzá 2015 szeptemberében azzal álltak elő, hogy az említett kerítést megnyitják a törökök felől érkező menekültek előtt, így téve lehetővé továbbjutásukat a Balkán-félsziget további országai felé. Azt azonban leszögezték, hogy ebben az esetben a határon regisztrálnák a belépő menekülteket (vagyis eleget tennének uniós kötelezettségüknek).

A görög-török határon felépített kerítés beváltotta a hozzá fűzött reményeket, 2010-ig a török ország felől érkezők 90%-kal itt jutott be a görögökhöz, a kerítés által csökkent az illegális határátlépők száma,¹³ azonban csak az útirány változott meg, ugyanis az Égei-tengeren hajóval történő átkelés vált elsődleges móddá. Az említett szárazföldi kerítés megnyitása mögött több érv is húzódhat, egyrészt, hogy sokkal humánusabb megoldás lenne, másrészt novembertől a tengeri hullámmások megnövekednek, így nő a vízbefulladt illegális határátlépők száma is. Mindenesetre a tengeri útvonal vált dominánssá az elmúlt három évben. A görög bevándorlás-politikáért felelős miniszterelnök-helyettes szerint Lérosz, Kósz és Lesbosz, valamint Számosz, Kalimnosz és Agatoniszi szigeteit érintette leginkább a menekültválság. A török embercsempészek gumicsónakokban vagy rossz hajókon indítják útjukra a menekülteket a görög szigetek felé, akik a lélekvesztőkön próbálnak meg bejutni Görögországba. A tengeri úton érkezők száma 2015. szeptember 24-ig 362 463 fő volt.¹⁴ Azon szerencsések, akik épségben megérkeznek ezen szigetekre ezután immáron az Európai Unió területén kérhetik a menekültként való elismerésüket. Ezt azonban kevesen teszik meg, sőt a hatóságok sem kényszerítik őket semmire. A gyakorlatban állami szervezőmunkával történik meg a továbbszállításuk kompok segítségével Görögország szárazföldi részébe, ahol a befogadó központokba szállítják őket. A görög kormány jelenleg Athén és Thesszaloniki közelében is nyit egy-egy új befogadóállomást és regisztrációs pontot. A menekültek többsége azonban nem éri el a túlzsúfolt állomásokat, hanem gyalogszerrel vagy embercsempészek hálózataán folytatja útját Macedónia irányába.

A görög határszakasz védelme az európai politikai elitben is felmerült. Orbán Viktor miniszterelnök 2015 szeptemberében egy hatpontos javaslatcsomagot ismertetett az Unió döntéshozókkal, melyben szerepelt a görög határok más tagállamokkal közösen történő védelme. A javaslat a görögök megbotránkoztatását váltotta ki, ugyanis külföldi határőrök bevetése erős szuverenitás-problémát vet fel, másrészt a FRONTEX-szel már évek óta együttműködnek. A görög válaszban szerepelt, hogy vízi határaikat ellenőrizni tudják a kétszáz hajóból álló flottájukkal, másrészt az európai határvédelmi ügynökség is megnövelte a szigeteken dolgozó munkatársainak számát, harmadrészt pedig a veszélybe kerülteket továbbra is kimentik a vízből, mivel „nem akarják, hogy az Égei-tenger tömegsírrá változzon”.¹⁵

Görögországban a menekültek útvonalában az első olyan Európai Unió tagállam, ahol a közösségi menekültpolitika alkalmazása kötelező, valamint a schengeni övezet teljes jogú tagja is egyben. Ezen szabályozás ismertetésére terjedelmi korlátokból nem térek ki.¹⁶

Macedónia

Görögországból érkező menekültek többsége a Thesszalonikiból érkező személy- vagy tehervonatokon utazva vagy autóbusszal érkezik meg Idomenibe, az utolsó észak-görög településre Macedónia irányába. A görög és macedón határ e szakaszán a híd köti össze az itt lakókat, így a vasúti síneket követve a hídon könnyen átjuthatnak a macedón területekre. A „zöldhatáron” történő átjutást és a macedón határőrség elnéző magatartását számos beszámoló támasztja alá.¹⁷

A macedón belügyminisztérium adatai szerint 2015. június és augusztusa között 52 757 személy kérte a menekültként való regisztrációját, ami nagy létszámbeli növekedés a 2014-es becsült 1750 fővel szemben.¹⁸ A megnövekedett teher következtében a macedón kormányzat 2015. augusztus 20-án szükségállapotot hirdetett ki az ország déli területeire, melyek Görögországgal határosak.¹⁹ Ebben az időszakban a déli határszakaszon átlagosan naponta háromezer illegális határsértő lépett be az országba. 2015. június 19 és 2015. szeptember 28 között Macedóniában menedékkérelmet benyújtók száma 102 753 fő volt (Ezen menekültek főbb etnikai összetétele a következő: szír 77 680, afgán 11 000, iraki 6 519, pakisztáni 2 731, palesztin 1 118 fő).

A menekültáradatot a macedón kormány már a kezdetektől szinte képtelen volt kezelni. A Gevgelijába érkezők szinte azonnal egy Szerbia felé induló vonatra próbálnak meg feljutni,

melyek azonban ritkán járnak, így a menekültek feltorlódnak a város pályaudvarán. Szinte minden Görögországból érkező menekült megfordul ezen a pályaudvaron, mivel ez a legközelebbi pont az átjutáshoz. A macedón kormányzat kezdetben tehetetlenül asszisztált a továbbjutáshoz, majd nemzetközi nyomásra kezdték meg a menekültek regisztrálását. Ez nehezen működik, mivel napjainkig az IOM segítségére szorulanak az informatikai hálózat működtetésében, az újlennyomat vételben. Hasonlóan külföldi segítségre szorulanak az elszállásolás megoldásában is, ugyanis az országban eddig nem működött befogadóközpont a menekültek számára, így jelenleg zajlik Gevgeliján egy téliesített szállás kialakítása.

2015. augusztus 8-án a macedón kormány a szomszédos országok segítségét kérte, mivel egyedül már képtelen volt szembe nézni a menekülthullámmal. A szomszédok azonban nem siettek a segítségükre, így végül augusztus 20-án szükségállapotot hirdettek a déli és északi határszakaszra. Ugyanezen a napon a rendőrség és katonaság közös járőrözésbe kezdett a déli területen, hogy megakadályozzák az illegális határátlépést, ennek következtében összecsapásokra került sor a senki földjén tartózkodók és határőrizetért felelősek között. A konfliktusban a rendvédelmi szervek könnygázt és villanógránátot vetettek be a határon áttörő menekültekkel szemben. Az összecsapás után a macedón hatóságok 30-40 fős csoportokban engedték be a migránsokat.

Azon menekültek, akik Gevgelijában kérik a menekültügyi eljárás elindítását egy 72 órás tartózkodásra jogosító dokumentumot kapnak, ennek birtokában azonban továbbindulnak Szerbia irányába. Az utazás során mint említettük a vonatközlekedést részesítik előnyben, mely azonban túlsúlyfolttságot és számos konfliktust okozott a menekültek között is, akik felszerettek volna jutni ezekre a szerelvényekre. A legnagyobb problémát és nemzetközi figyelmet ezek a képsorok jelentettek Macedónia számára. A másik sajnálatos eset a vasúti síneken gyalogló menekültek elgázolásáról szólt, amikor 2015. április 24-én a Velez-Szkopje között közlekedő nemzetközi gyorsvonat tizennégy afrikai és közel-keleti migránst gázolt el.²⁰

A Nemzetközi Migrációs Szervezet Macedónia és Szerbia számára kidolgozta a Mediterrán Intézkedési Tervet²¹, melynek keretében 2015 szeptembere és decembere között működtetik az Információs Megosztási Hálózatot, támogatják a regisztrációs pontok és befogadóközpontok működtetését, a migráció kezelését, menekültügyi politika és a határőrizet fejlesztését, Szerbiában öt támogató mobil-csoport létrehozását információnyújtás, szállítási és egészségügyi területen, valamint a rendkívüli egészségügyi és pszichológiai

segítségnyújtás területére. A terv megvalósítására összesen 3,95 millió amerikai dollár áll rendelkezésre.

Szerbia

Szerbiában 2011-től figyelhető meg a menekültek számának drasztikus emelkedése. Ekkor javarészt afgán, líbiai, tunéziai és algériai fiatal emberek jelentek meg,²² és a szabadkai temetőben valamint a város szeméttelépén és elhagyott gyárépületekben alakították ki ideiglenes táborhelyeiket.²³ A 2011 és 2014 között ilyen helyeken lévők mire eljutottak az észak-bácskai területre – az EU kapujába – szinte már minden pénzük elfogyott, így nomád körülmények között az emberi méltósághoz való minimális feltételekkel sem rendelkeznek (tisztálkodni a szomszédos temetőben tudtak, enni a segélyszervezeteknek és a helyi pékek felajánlásainak köszönhetően volt lehetőségük). Felmerül a kérdés, hogy a szerbiai hatóságok, mit tettek az ügy orvoslása érdekében. Jórészt 2011-től a szerbiai állami hozzáállás változatlan: semmit sem tesznek, számukra is jobb, ha ezen menekültek a zöldhatáron minél előbb távoznak. „A helyi szerbiai rendőrök, ha a városban találkoznak, folyamatosan leveszik őket 10-20-50 eurókra. Ha nincs, jól eltángálják őket, aztán vagy viszik őket Macedóniába, vagy hagyják őket futni.”²⁴ Amennyiben sikerült Magyarországra átérniük, de a magyar idegenrendészet tetten érte őket, úgy menedékjogi kérelmet nyújthatnak be – amit nem szívesen tesznek –, viszont akkor is esélyes, hogy a magyar fél visszatoloncolja őket Szerbiába, mint biztonságos harmadik országba, amely kategória feltételeit a Magyar Helsinki Bizottság 2011-es országjelentése nem tartja megalapozottnak.²⁵

Miként azt az Európai Bizottság Szerbiáról szóló 2014. évi jelentése megfogalmazza a szerbiai hatóságok összességében proaktív módon harcolnak az illegális migráció ellen.²⁶ A jelentés szerint Szerbia irányából az Európai Unióba történő illegális határátkelések száma korábban csökkenő tendenciát mutatott, ugyanis a 2012-es 13 900 eset 2013-ra 8 500-ra mérséklődött. (Ezzel ellentmond a magyar Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalának kimutatása). Ugyanakkor felhívják Szerbiát arra, hogy a növekvő igényeknek megfelelően a férőhelyek számát növelje, nincs megfelelő számú szakképzett személyzet²⁷ és különös figyelmet fordítsanak a kiskorúak és a veszélyeztetett csoportok helyzetére, valamint jobb koordinációra van szükség az illegális migráció összes érintett intézményével. A jelentés felhívja a figyelmet továbbá arra is, hogy a legális migráció szabályai továbbra is ellentétesek a közösségi szabályozással, így azok összehangolása elkerülhetetlen. Míg 2012-ben 6 282

személy került visszatoloncolásra, addig 2013-ban ez a szám 6 239 fő volt. Az ország 2013-ban visszafogadási megállapodást kötött Montenegróval és Bosznia-Hercegovinával.

A Szerbiában hatályos menedékjogról szóló törvényt 2007-ben fogadták el és 2008. április 1-től hatályos. A szabályozás értelmében nem büntethetőek azok a menedékkérők, akik illegálisan lépnek be az ország területére vagy ott tartózkodnak, feltéve, hogy kezdeményezik a menedékjogi eljárást és érvényes magyarázatot adnak illegális belépésükre vagy tartózkodásukra. Amennyiben nem kérnek menedékstátuszt, akkor szabálysértési bírságot kell fizetniük. Ha nem tudják kifizetni, akkor elzárással sújthatóak. A menedékkérelmezőknek jogukban áll az eljárásuk folyamán jogsegélyt kérni a nem-kormányzati és civil szervezetektől, akik a jogaik és kötelezettségeik ismertetéséről is tájékoztathatják őket. Az eljárás külön figyelmet szentel a család egységének elvének betartására.

Szerbiában a menedékkérelem benyújtására a legális belépést vagy az illegális tartózkodást/belépést követő 72 órában van lehetőség; kivételes esetekben lehetőség van a kérelmező mozgásszabadságának korlátozására, amennyiben fennáll a szökés veszélye. Ezután regisztrálják a kérelmezőt, mely magában foglalja az adatainak felvételét, fénykép és újlényomat készítését, továbbá minden olyan dokumentum csatolását a kérelemhez, mely az eljárás során fontos lehet. Az eljárás megindítására 15 nap áll rendelkezésre, melynek során a kérelmezőnek jogában áll az ENSZ Menekültügyi Főbiztosának Hivatalától (UNHCR) jogsegélyt igénybe venni. Szerbia Köztársaság Menekültügyi Hivatala (*Komesarijat za izbeglice i migracije Republika Srbija* – KIRS) első fokon vagy elfogadja a kérelmet és menekültként elismeri a benyújtót, vagy elutasítja azt, ha megalapozatlannak véli a kérelmet, illetve nem bizonyított a kérelem alapja. Az elutasítást jelentő kizáró okok a következők:

- béke elleni, háborús bűncselekmény vagy emberiség elleni bűntett,
- súlyos bűncselekmény elkövetése, mely nem politikai jellegű,
- menedékjogot szerzett más államban,
- harmadik országbeli állampolgársága van,
- biztonságos származási országból származik,
- menedékkérelmét a genfi egyezmény szerint elutasították már más országban,
- biztonságos harmadik országból érkezett,
- szándékosan megsemmisítette útlevelét vagy személyazonosságának megállapítását szolgáló más dokumentumát.

Az elutasító döntéssel szemben 15 napos fellebbezési határidő áll rendelkezésre az elsőfokú határozat kézhezvételétől.

Menedékjogi kérelem benyújtóinak száma 2008-ban 77, 2009-ben 275, 2010-ben 520, 2011-ben már 3 134, 2012-ben 2 723 fő volt; 2013-ban ez a szám elérte az ötezet, míg 2014-ben közel 16 500 személy élt ezen lehetőséggel.²⁸ 2015 első felében összesen 66 428 kérelmet nyújtottak be Szerbiában.²⁹ 2012. november 8-án fogadta el a szerbiai népképviselőház a migráció kezeléséről szóló törvényt, mely a be- és kivándorlás problémájára kívánt választ adni, az integráció szabályait rendezte, emellett meghatározta a Menekültügyi Hivatal és a Migrációs Tanács feladatait. Jelenleg Szerbia nem rendelkezik migrációs stratégiával, a korábbi terv a 2011-2014-es időszakra vonatkozott.

A megnövekedett számú menedékkérőket az eljárás idejére és a pozitív döntés után az integrációs időszakra az államnak el kell szállásolnia, melyhez Szerbia nem rendelkezik megfelelő férőhellyel bíró befogadó központtal és közösségi szálláshellyel.³⁰ Állandó menedékközpont működik Banja Koviljačaban (100 fő) és Bogovađaban (160 fő). Ideiglenes központ található Tutinban (80-150 fő), Sjenican (150 fő) és Belgrádban (Zimony-Krnjača, 100 fő). A macedón határ közelében nyitották meg a Preševo-i tábort, és hamarosan a közelben még egy befogadó központ nyílik a tél folyamán. A szerbiai kormányzat az uniós elvárásnak megfelelően azt tervezi, hogy a harmadik befogadó központot Mladenovacon hozza létre a korábbi laktanya épületének átalakításával. 2015. január elsejére a közösségi szállások számát drasztikusan lecsökkentette a szerbiai belügyminisztérium. Az 1996-ban meglévő 700 helyből napjainkra 20 szállás maradt fenntartva, melyből csupán 12 van a mai Szerbia területén 901 férőhellyel, míg Koszovó területén további 8 szállás 351 fős kapacitással. Az összes intézmény teljes kapacitásterhelésen működik Szerbiában és Koszovóban.³¹ A szálláshelyek kétharmadában a belső menekültek elhelyezése történt, akik 2014-es adatok szerint 223 139-en voltak.³²

Szerbiában az elmúlt öt évben semmilyen gyakorlati lépés nem történt a déli határszakasz biztonságosabbá tételére, valamint az illegális határátlépők számának csökkentése érdekében. A két ország közötti zöldhatár szakasza sem teljes mértékben átjárható, ugyanis jelentős része hegyes terület, melyen nehézkes az átkelés, így a menekültek a Preševo-völgy felől közelítik meg Szerbiát. 2015 szeptemberében azonban változás állt be a külső nyomás következtében és Ohridban a határvédelemről és a migrációs helyzetben való együttműködésről szándéknyilatkozatot írtak alá a macedón, a szerb, a magyar és az osztrák belügyminisztérium

képviselői. A megállapodás értelmében a vegyes határőrizeti egységek a szerb-magyar, a szerb-macedón és a macedón-görög határon teljesítenek majd szolgálatot, az elsődleges cél pedig az embercsempészet és az illegális határátkelés megakadályozása.³³ A macedón-szerb zöldhatáron való átlépésük könnyedén megvalósulhat, mivel a szerb határrendészet korábban nem rendelkezett elegendő személyzettel, technikai felszereltségük pedig nagyon hiányos volt. Az illegális határátlépők dolgát az is könnyíti, hogy a hegyekkel teli területen nehéz a tettenérést megvalósítani. Ha sikeresen átértek Szerbiába, akkor a Preševo-i központba mennek, ahol az összes illegális határátlépő regisztrációja zajlik, egészségügyi szűrése és dokumentumokkal való ellátása. Ez esetben is egy 72 órányi tartózkodásra jogosító dokumentumot kapnak. A hazájukba való visszatérés helyett, azonban északra, Magyarország irányába folytatják útjukat. A hatalmas tömeg féken tartása érdekében a hatóságok is „cselhez” folyamodnak, ugyanis a menekülteket arról tájékoztatják, hogy a városon kívül kapják meg a dokumentumokat, így próbálják meg őket Preševoból kicsalogatni, hogy jelenlétük ne okozzon problémát. Miután a dokumentumokat tehát megszerzik az élelmes szerbiai busztársaságok menetrendszerű járataival utazhatnak Belgrádba vagy akár az északi határhoz.

A magyar fizikai határzár életbe lépéséig a menekültek Szabadkán és Magyarkanizsán pihenték ki magukat, mielőtt átkeltek volna Magyarországra. A növekvő migránsáradat következtében mindkét városban ideiglenes szálláshelyet kellett kialakítani. Magyarkanizsa esetében ennek megnyitására 2015 augusztusában került sor, míg a szabadkai központ tényleges kialakítása szeptemberben kezdődött meg. Helyzet abszurditását jelzi, hogy mire a szálláshelyek kialakításra kerültek a menekültek Horvátország irányába folytatják útjukat a magyar kerítés miatt. Mint látható a szerb hatóságok abban érdekeltek, hogy az országon átvonuló migránsok Magyarországra vagy jelenleg Horvátországba érjenek. Szerbia miniszterelnöke, Aleksandar Vučić korábban kijelentette, hogy az északi határszakasz ellenőrzésének megerősítésén kívül más eszközt nem tudnak alkalmazni. A magyar gyorsleépítésű drótakadály életbeléptetésekor a magyar-szerb határon Röszkénél konfliktus alakult ki, ugyanis a feltorlódott menekültek be akartak lépni a magyar területre, de a hatóságok ezt regisztrációhoz kötötték. A tömeg ezt különböző okokból nem fogadta el és összecsapásra került sor a menekültek egy része és a magyar rendvédelmi szervek között. A konfliktusnak diplomáciai vonala is volt, ugyanis a szerb rendőrség nem fékezte meg a menekülteket, akik a magyar rendőröket dobálták, mire azok vízágyúval és könnygázgránáttal lőttek vissza Szerbia területére. A két ország politikusai továbbstították a feszültséget,

ugyanis Aleksandar Vulin szerb munkaügyi és szociális miniszter a helyszínen azt követelte, hogy a magyar fél nyissa meg a határt, míg Szijjártó Péter magyar külügyminiszter Szerbiát okolta a történetekért.

Horvátország

Magyarország 2015. szeptember 15-én életbe léptette a szerb határszakaszon a fizikai határzárát, mely a menekültek útvonalának megváltozását eredményezi. A horvát kormányzat tehát már hónapokkal korábban felkészülhetett erre a változásra. Az erre való felkészülés során egy államtitkári szintű tárcaközi munkacsoportot hozott létre a leendő feladatok koordinálására és leszögezték, hogy humánusan fognak a helyzethez hozzáállni és nem követik szomszédjaik példáját, eleget tesznek uniós kötelezettségeiknek. A szerb hatóságok a horvátok felé irányították a menekülteket 15-én, melynek következtében a szerb oldalon Šid városa vált az autóbuszok végállomásává, majd átgyalogolhattak a horvátországi Tvornikba. Horvátország és Szerbia között egyébként egy államközi egyezmény értelmében a horvátok visszaküldhetik a szerbekhez azokat, akiket illegális határátlépésen érnek tetten.

A horvát hatóságok felkészületlenek voltak a napi 8 000 menekülttel fogadására, így már nem tudták betartani elhatározásukat és kapacitásaik is kimerültek. Ennek következtében egy nap leforgása alatt a horvátok is regisztráció nélkül állami irányítással a magyar határhoz szállították a menekülteket, hogy onnan a magyar fél gondoskodjon róluk. A kapacitáshiányt jól példázza, hogy a „horvát belügyminisztérium adatai szerint 2014-ben 516 illegális határsértőt tartóztattak fel a hatóságok, idén, az év első hét hónapjában pedig 118-at, Az utóbbi tíz évben 5000 ember kért menekültstátust, és közülük mindössze 150-en kapták meg.³⁴

Miután a horvátok a szerbekhez hasonlóan elkezdtek buszokon és vonatokon szállítani a menekülteket Magyarországra itt is diplomáciai csörte alakult ki. A horvátok ugyanis állítólag egy menekültekkel teli szerelvényt irányították át Magyarországra a tilos jelzés ellenére, melyen 40 horvát rendfenntartó is utazott. A magyar fél megállította a vonatot és elmondásuk szerint lefegyverezték a horvátokat. A két ország közötti feszült viszony így még jobban elmérgesedett. Ezt tetézte az a magyar bejelentés mely szerint azonnal hozzákezdnek a horvát határszakaszon is a drótkerítés felállításának, mely gyorsan meg is valósult. A horvátoknak nemcsak a magyarokkal volt diplomáciai pengeváltása, hanem szerb szomszédjaikkal is, ugyanis először a horvátok zárták le a határt a szerb teherautók előtt,

aztán a szerbek hirdettek embargót a horvát importra, amire válaszul Horvátország már egyáltalán semmilyen szerb rendszámú autót nem engedett át. Mindez szeptember 21 és 28 között zajlott és brüsszeli nyomásra került feloldásra a kölcsönös kitiltás.

Korábban a menekültek elhanyagolható része döntött úgy, hogy Szlovénia felől közelíti meg Nyugat-Európát. Mivel Szlovénia is a schengeni övezet része, ezért határőrizetet tart fenn a horvát határszakaszon. Az első három napban (szeptember 15-18 között) mintegy 150 fős csoportot tartóztattak fel a szlovén-horvát határon, akik ha nem kérnek elismerést, akkor visszatoloncolják őket Horvátországba. Miután Magyarország a horvátokkal határos szakaszon is életbe léptette a fizikai határázárát 2015. október 17-e éjféltől a menekültek ezen a szakaszon is csak a két kijelölt tranzitónában regisztráltathatják magukat. A horvát kormányzat a változás következtében megváltoztatta szállítási célállomásait és a szlovén határhoz utaztatta az embereket. Három különböző határátkelőre szállították a menekülteket a horvátok, hogy a szlovén hatóságok zökkenőmentesen tudják kezelni a helyzetet.³⁵ A szlovén miniszterelnök a horvát-szlovén határ megerősítését rendelte el, melyhez a hadsereg is segítséget nyújt.

A jelenlegi helyzetben Magyarország teljes fizikai határázárát léptetett életbe a szerb és horvát szakaszon, míg Szlovénia irányában visszaállításra került az ellenőrzés. Miután Szlovénia is fontolgatja a határázár bevezetését, ha az osztrák és a német kormány hasonló intézkedést foganatosít, akkor a balkáni útvonal végleg lezárul. A mostani helyzetben már csak regisztráció után tudnak belépni a schengeni övezetbe a menekültek. Amennyiben a menekültek erre nem lesznek hajlandóak, akkor ismét erőszakos összecsapásokra kerülhet sor.

Konklúzió

A tanulmányban a menekültek által bejárt balkáni migrációs útvonalat mutattam be. Ennek során Törökország, Görögország, Macedónia, Szerbia és Horvátország helyzetét vizsgáltam. Az egyes államok lépéseit a menekültkérdéssel kapcsolatban, továbbá az államok hozzáállását a probléma megoldásához. Összegzésként megállapítható, hogy ha az útvonalon fekvő államok betartanák a bilaterális egyezményeiket, akkor a migránsok nagy hányadát folyamatosan „visszaadnák” fordított útvonalon, míg Törökországba nem jutnának, avagy a 2001-től hatályos EU-török visszatoloncolási egyezmény által egyenesen ide kerülnének vissza. Ezzel pedig a kör bezárult. A legnagyobb problémát Európa szerint az jelenti, hogy Törökországból útnak indulnak ezek a menekültek és nem maradnak benn a meglévő

menekülttáborokban, vagy nem akarnak integrálódni a török társadalomba. Ezt felismerve a német diplomácia 2015 szeptemberében aktivizálta magát Törökország irányába és technikai-pénzügyi segítséget helyezett kilátásba, ha az ország megfélemezi az újabb áradatot. Az Európai Bizottság is ezen eszmei vonalon indult el és a menekültválság kezelésének közép- és hosszú távú tervében Törökország kulcsszereplővé válhat. Az elképzelések szerint az EU szervezeti és pénzügyi segítséget nyújt az országnak, cserébe pedig „a török idegenrendészeti szabályozást közelíteni kell az európai sztenderdekhez, erősíteni kell a menekültügyi regisztrációt, segíteni a menekültek letelepedését és törökországi integrációját.”³⁶ Ezzel pedig ismét eljutottunk a Törökországról szóló fejezetben tárgyalt okokra. Kérdés, hogy amennyiben ezek az unió területén kívül létrejövő ún. *hotspot*-ok létrejönnek az útvonalakon, akkor ez mennyiben gátolná meg a menekültek továbbhaladását. 2015. október 15-én az Európai Unió állam- és kormányfői megegyeztek abban, hogy a menekültügyi helyzet kezelésében Törökországot tekintik elsődleges partnernek, melynek során egy 3 milliárd eurós csomagot dolgoztak ki a menekültek Törökországban való integrációja és letelepedésének elősegítése érdekében. Cserébe a törököknek be kellene fogadniuk az Európából kiutasított kérelmezőket és az embercsempészek elleni küzdelmet fokozniuk kellene.³⁷

Egyes uniós becslések szerint csak Törökországban körülbelül 30 000 embercsempész hálózat működik, ezeknek a felszámolása is hatalmas feladatot jelentene. Az útvonal szinte teljes hosszán vannak embercsempészek, akik egy bizonyos távon vállalják a menekültek továbbjuttatását. Ezek között találhatóak maguk a szervezők, azok, akik az elszállásolásért felelnek és persze a kísérők, akik az utakat ismerik. Mint látható igen jól felépített bűnszervezetekről van szó, akik hatalmas pénzekre tettek szert az elmúlt években. A menekülteknek azonban nem kell feltétlenül igénybe venniük a „szolgáltatásukat”, ugyanis sok helyen az állam hallgatólagosan vagy tevőlegesen is segíti a továbbjutásukat. Mint láthattuk a macedón Gevgelijából személyvonattal jutnak el a szerb határhoz, ahol már egyedül sétálnak át a szomszédos országba. A szerbiai Preševóban pedig vonatok és buszok várják a menekülteket, hogy továbbvigyék őket a magyar vagy a horvát határhoz. Itt ismét átkelnek a határon, majd a horvát kormányzat szállítja őket tovább Magyarországra. A magyar fél pedig autóbuszon szállítja szervezetten tovább a menekülteket az osztrák határhoz. A menekültek beszámolóí szerint a távolabbi területekről jövőeknek 2-4 ezer euróba kerül az út, míg a koszovóiaknak 2-300 euróba a közlekedéstől és az embercsempészek közreműködésétől függően.

További kérdést vet fel a regisztrációs rendszerek alkalmazása is az út folyamán. Az európai uniós döntéshozók és az útvonalon lévő országok vezetői is rájöttek, hogy ezek közül az emberek közül a legtöbbet minden országban regisztrálnak, de folytatják útjukat, így jelenleg ezen rendszerek összekapcsolása képezi a feladatot. A közösségi menekültügyi szabályok szerint abban az országban kell lefolytatni a menekültügyi eljárást, ahol először a schengeni övezetbe beléptek. Félő, ha ezt a szabályt elkezdik következetesen alkalmazni, akkor Görögország súlyos bajba kerül, mely tovább ronthatja az instabil politikai működését, ezáltal pedig ismételten az egész Európai Unió kerülhet széthullás közeli állapotba.

Jegyzetek

¹ MTI: *Idén már több mint 380 ezer menekült lépte át a magyar határt.*

Forrás: http://hvg.hu/itthon/20151016_Iden_mar_tobb_mint_380_ezer_menekult_lept (Letöltés dátuma: 2015.10.16.)

² Pannon RTV: *Foglalkozása: embercsempész.* Forrás: <http://pannonrtv.com/web/?p=36058> (Letöltés dátuma: 2015.04.19.)

³ Tóth Gergely: *A szír menekültek 90 százalékának esze ágában sincs Európába jönni.* Forrás: http://index.hu/kulfold/2015/08/29/sziria_menekultek_menekulthullam/ (Letöltés dátuma: 2015.10.08.)

⁴ *Focus Migration/Turkey.* Forrás: <http://focus-migration.hwwi.de/Turkey.1234.0.html?&L=1> (Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

⁵ MFA: *Turkey 's Fight Against Illegal Migration.*

Forrás: http://www.mfa.gov.tr/turkey-_s-fight-against-illegal-migration.en.mfa (Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

⁶ MIDG MM: *The Numbers of Syrians were Announced to the Republic.*

Forrás: http://www.goc.gov.tr/icerik6/the-numbers-of-syrians-were-announced-to-the-public_914_1015_8849_icerik (Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

⁷ MTI: *Helyzet van a görög-török határon is.*

Forrás: http://hvg.hu/vilag/20150918_Helyzet_van_a_gorogtorok_hataron_is (Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

⁸ Fontos felhívni a figyelmet, hogy mint egy fél millió szír állampolgár nem menekülttáborokban került elhelyezésre, hanem az ország más területein.

⁹ MIDG MM: *Ongoing Projects by Directorate General of Migration Management.*

Forrás: http://www.goc.gov.tr/icerik6/ongoing-projects-by-directorate-general-of-migration-management_917_1068_4732_icerik (Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

¹⁰ MTI: *Szögesdrótkerítést húznak fel a görög-török határon.*

Forrás: http://hvg.hu/vilag/20110805_szogesdrot_kerites_gorog_torok_hatar (Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

¹¹ Panyi Szabolcs–Földes András: *Minden borulhat, Görögország az északi határfal megnyitásán gondolkodik.*

Forrás: http://index.hu/kulfold/2015/09/26/gorogorszag_megnyithatja_a_gorog-torok_keritest_a_menekultek_elott/ (Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

¹² Panyi Szabolcs –Földes András: *i. m.*

¹³ Míg 2012-ben 34 084 határsértőt fogtak el, addig 2013-ban 12 556 menedékkérőt regisztráltak.

¹⁴ IOM: *Europe/Mediterranean Migration Response*. 2015.09.24.

Forrás: http://www.iom.int/sites/default/files/situation_reports/file/Europe-Mediterranean-Migration-Crisis-Response-Situation-Report-24-September-2015.pdf (Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

¹⁵ Dercsényi Dávid: *Mi a bajuk a görögöknek Orbán csodafegyverével?*

Forrás: http://hvg.hu/itthon/20150925_Mi_a_bajuk_a_gorogoknek_Orban_csodafegyve (Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

¹⁶ Az Európai Unió közösségi menekültügyi politikájának fejlődését az alábbi tanulmányom tartalmazza: Dr. Ördögh Tibor: *A menekültügy problémája Szerbiában és Magyarországon*. Mediterrán Világ 31-32., 2015. 3-26.

¹⁷ Atlatszo.hu: *Hangulatjelentés Gevgelijából – Már Macedóniában tart az el Camino de Balkan*. Forrás: <http://vilagterkep.atlatszo.hu/2015/08/08/hangulatjelent-es-gevgelijabol-mar-macedoniaban-tart-az-el-camino-de-balkan/> (Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

¹⁸ 2015. június előtti adatokkal a macedón belügyminisztérium nem rendelkezik, így becslések állnak rendelkezésre.

¹⁹ IOM: *Situation Overview*.

Forrás: https://www.iom.int/sites/default/files/country_appeal/file/IOM-European-Migration-Crisis-WB-Response-Plan-Appeal.pdf (Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

²⁰ RTV.RS: *Menekülteket ütött el egy vonat Macedóniában – sok a halott*.

Forrás: http://www.rtv.rs/hu/r%C3%A9gio/menek%C3%BCltek-%C3%BCt%C3%B6tt-el-egy-vonat-maced%C3%B3ni%C3%A1ban-sok-a-halott_592718.html (Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

²¹ *Situation Overview. i. m.*

²² Visnovitz Péter: *"Hungary, big problem" – Magyarország kapujában várják a csodát a harmadik világ nyomorgói*. Forrás: <http://www.origo.hu/nagyvilag/20110914-szerbia-arab-es-azsiai-menekultek-a-szabadka-melletti-erdoben-.html>. (Letöltés dátuma: 2015.04.19.)

²³ Terhes Tamás: *Szabadka: Elhagyatott gyárakban és a szeméttelen tanyáznak a menekültek*. Forrás: <http://www.delhir.info/delvidek/helyben-rolunk/33674-2014-12-08-10-01-48>. (Letöltés dátuma: 2015.04.19.)

²⁴ Miklósi Gábor: *Illegális bevándorlók Magyarország kapujában*.

Forrás: http://index.hu/kulfold/2012/05/24/illegalis_bevandorlok_magyarorszag_kapujaban/. (Letöltés dátuma: 2015.04.19.)

²⁵ Magyar Helsinki Bizottság: *Szerbia, mint biztonságos harmadik ország?*

Forrás: http://helsinki.hu/wp-content/uploads/Szerbia_osszegzes_HHC.pdf (Letöltés dátuma: 2015.04.19.)

²⁶ European Commission: *Serbia Progress Report – 2014*. 2014. október.

²⁷ A Magyar Helsinki Bizottság 2011-es jelentése szerint összesen két ügyintéző foglalkozott a menedékjogi kérelmekkel az első és másodfokú eljárások során.

²⁸ Vajma: *Tavalý 16.500 személy kért menedéket Szerbiában*.

Forrás: <http://www.vajma.info/cikk/szerbia/21583/Tavalý-16500-személy-kert-menedeket-Szerbiaban.html>. (Letöltés dátuma: 2015.04.18.)

²⁹ Centar za zaštitu i pomoć tražiocima azila: *Nadležnosti i praksa u azilnom sistemu Srbije*.

Forrás: http://apc-cza.org/azil-u-srbiji/images/publikacije/NADLEZNOSTI_I_PRAKSA_U_AZILNOM_SISTEMU_SRBIJE.pdf. (Letöltés dátuma: 2015.04.18.)

³⁰ KIRS: *Centri za azil u Republici Srbiji*.

Forrás: <http://www.kirs.gov.rs/articles/azilcentri.php?type1=38&lang=SER&date=0>. (Letöltés dátuma: 2015.04.18.)

³¹ KIRS: *Kolektivni centri*. Forrás: <http://www.kirs.gov.rs/articles/centri.php?lang=SER>.
(Letöltés dátuma: 2015.04.18.)

³² Többnyire az észak-koszovói szerb belső menekültek és a 2014-es árvízkárosultak elszállásolása történt.

³³ InfoRádió/MTI: *Macedón-szerb-magyar-osztrák megállapodás a közös határvédelemről*.
Forrás: <http://inforadio.hu/hir/kulfold/macedon-szerb-magyar-osztrak-megallapodas-a-kozos-hatarvedelemrol-754726> (Letöltés dátuma: 2015.10.08.)

³⁴ Szűcs Gyula: *A magyar kerítés Horvátországba tereli a menekülteket*.
Forrás: http://index.hu/belfold/2015/08/20/horvatorszag_szerbia_kerites_menekultek/
(Letöltés dátuma: 2015.10.08.)

³⁵ MTI/Hvg.hu: *A szlovén határra szállítják a menekülteket a horvátok*.
Forrás: http://hvg.hu/itthon/20151017_A_szloven_hatarra_szallitjak_a_menekultek
(Letöltés dátuma: 2015.10.17.)

³⁶ Dercsényi Dávid: *Ma még menekültválság, holnap világháború?*
Forrás: http://hvg.hu/vilag/20151007_Ma_meg_menekultvalsag_holnap_vilaghaboru
(Letöltés dátuma: 2015.10.08.)

³⁷ Sarkadi Zsolt: *Az uniós vezetők 3 milliárd eurós segélycsomagot küldenének Törökországnak, hogy Ankara ebből kezelje a migránsválságot*.
Forrás: <http://444.hu/2015/10/16/az-unios-vezetok-3-milliard-euros-segelycsomagot-kuldenenek-torokorszag-nak-hogy-ankara-ebbol-kezelje-a-migransvalsagot>
(Letöltés dátuma: 2015.10.16.)

Irodalomjegyzék

Atlatszo.hu: *Hangulatjelentés Gevgelijából – Már Macedóniában tart az el Camino de Balkan*. Forrás: <http://vilagterkep.atlatszo.hu/2015/08/08/hangulatjelent-es-gevgelijabol-mar-macedoniaban-tart-az-el-camino-de-balkan/> (Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

Centar za zaštitu i pomoć tražiocima azila: *Nadležnosti i praksa u azilnom sistemu Srbije*.
Forrás: http://apc-cza.org/azil-u-srbiji/images/publikacije/NADLEZNOSTI_I_PRAKSA_U_AZILNOM_SISTEMU_SRBIE.pdf. (Letöltés dátuma: 2015.04.18.)

Dercsényi Dávid: *Ma még menekültválság, holnap világháború?*
Forrás: http://hvg.hu/vilag/20151007_Ma_meg_menekultvalsag_holnap_vilaghaboru
(Letöltés dátuma: 2015.10.08.)

Dercsényi Dávid: *Mi a bajuk a görögöknek Orbán csodafegyverével?*
Forrás: http://hvg.hu/itthon/20150925_Mi_a_bajuk_a_gorogoknek_Orban_csodafegyve
(Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

European Commission: *Serbia Progress Report – 2014*. 2014. október.

Focus Migration/Turkey. Forrás: <http://focus-migration.hwwi.de/Turkey.1234.0.html?&L=1>
(Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

InfoRádió/MTI: *Macedón-szerb-magyar-osztrák megállapodás a közös határvédelemről.*

Forrás: <http://inforadio.hu/hir/kulfold/macedon-szerb-magyar-osztrak-megallapodas-a-kozos-hatarvedelemrol-754726> (Letöltés dátuma: 2015.10.08.)

IOM: *Europe/Mediterranean Migration Response.* 2015.09.24.

Forrás: http://www.iom.int/sites/default/files/situation_reports/file/Europe-Mediterranean-Migration-Crisis-Response-Situation-Report-24-September-2015.pdf (Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

IOM: *Situation Overview.*

Forrás: https://www.iom.int/sites/default/files/country_appeal/file/IOM-European-Migration-Crisis-WB-Response-Plan-Appeal.pdf (Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

KIRS: *Centri za azil u Republici Srbiji.*

Forrás: <http://www.kirs.gov.rs/articles/azilcentri.php?type1=38&lang=SER&date=0>. (Letöltés dátuma: 2015.04.18.)

KIRS: *Kolektivni centri.* Forrás: <http://www.kirs.gov.rs/articles/centri.php?lang=SER>.

(Letöltés dátuma: 2015.04.18.)

Magyar Helsinki Bizottság: *Szerbia, mint biztonságos harmadik ország?*

Forrás: http://helsinki.hu/wp-content/uploads/Szerbia_osszegzes_HHC.pdf (Letöltés dátuma: 2015.04.19.)

MFA: *Turkey 's Fight Against Illegal Migration.* Forrás: <http://www.mfa.gov.tr/turkey-s-fight-against-illegal-migration.en.mfa> (Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

MIDG MM: *Ongoing Projects by Directorate General of Migration Management.*

Forrás: http://www.goc.gov.tr/icerik6/ongoing-projects-by-directorate-general-of-migration-management_917_1068_4732_icerik (Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

MIDG MM: *The Numbers of Syrians were Announced to the Republic.*

Forrás: http://www.goc.gov.tr/icerik6/the-numbers-of-syrians-were-announced-to-the-public_914_1015_8849_icerik (Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

Miklósi Gábor: *Illegális bevándorlók Magyarország kapujában.*

Forrás: <http://index.hu/kulfold/2012/05/24/illegalis-bevandorlok-magyarorszag-kapujaban/>. (Letöltés dátuma: 2015.04.19.)

MTI: *Helyzet van a görög-török határon is.*

Forrás: http://hvg.hu/vilag/20150918_Helyzet_van_a_gorogtorok_hataron_is (Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

MTI: *Idén már több mint 380 ezer menekült lépte át a magyar határt.*

Forrás: http://hvg.hu/itthon/20151016_Iden_mar_tobb_mint_380_ezer_menekult_lept (Letöltés dátuma: 2015.10.16.)

MTI: *Szögesdrótkerítést húznak fel a görög-török határon.*

Forrás: http://hvg.hu/vilag/20110805_szogesdrot_kerites_gorog_torok_hatar
(Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

MTI/Hvg.hu: *A szlovén határra szállítják a menekülteket a horvátok.*

Forrás: http://hvg.hu/itthon/20151017_A_szloven_hatarra_szallitjak_a_menekultek
(Letöltés dátuma: 2015.10.17.)

Pannon RTV: *Foglalkozása: embercsempész.* Forrás: <http://pannonrtv.com/web/?p=36058>
(Letöltés dátuma: 2015.04.19.)

Panyi Szabolcs–Földes András: *Minden borulhat, Görögország az északi határfal megnyitásán gondolkodik.*

Forrás: http://index.hu/kulfold/2015/09/26/gorogorszag_megnyithatja_a_gorog-torok_keritest_a_menekultek_elott/ (Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

RTV.RS: *Menekülteket ütött el egy vonat Macedóniában – sok a halott.*

Forrás: http://www.rtv.rs/hu/r%C3%A9gio/menek%C3%BClteket-%C3%BCt%C3%B6tt-el-egy-vonat-maced%C3%B3ni%C3%A1ban-sok-a-halott_592718.html (Letöltés dátuma: 2015.10.07.)

Sarkadi Zsolt: *Az uniós vezetők 3 milliárd eurós segélycsomagot küldenének Törökországnak, hogy Ankara ebből kezelje a migránsválságot.* Forrás: <http://444.hu/2015/10/16/az-unios-vezetok-3-milliard-euros-segelycsomagot-kuldenenek-torokorszagnak-hogy-ankara-ebbol-kezelje-a-migransvalsagot> (Letöltés dátuma: 2015.10.16.)

Szűcs Gyula: *A magyar kerítés Horvátországba tereli a menekülteket.*

Forrás: http://index.hu/belfold/2015/08/20/horvatorszag_szerbia_kerites_menekultek/
(Letöltés dátuma: 2015.10.08.)

Terhes Tamás: *Szabadka: Elhagyatott gyárakban és a szemételepen tanyáznak a menekültek.*

Forrás: <http://www.delhir.info/delvidek/helyben-rolunk/33674-2014-12-08-10-01-48>
(Letöltés dátuma: 2015.04.19.)

Tóth Gergely: *A szír menekültek 90 százalékának esze ágában sincs Európába jönni.*

Forrás: http://index.hu/kulfold/2015/08/29/sziria_menekultek_menekulthullam/
(Letöltés dátuma: 2015.10.08.)

Vajma: *Tavaly 16.500 személy kért menedéket Szerbiában.*

Forrás: <http://www.vajma.info/cikk/szerbia/21583/Tavaly-16500-szemely-kert-menedeket-Szerbiaban.html>. (Letöltés dátuma: 2015.04.18.)

Visnovitz Péter: *"Hungary, big problem" – Magyarország kapujában várják a csodát a harmadik világ nyomorgói.* Forrás: <http://www.origo.hu/nagyvilag/20110914-szerbia-arab-es-azsiai-menekultek-a-szabadka-melletti-erdoben-.html>.

(Letöltés dátuma: 2015.04.19.)

Megjelent: Mediterrán Világ (1787-7350). 2015. 33-34. szám. pp. 108-125.